

TASAVVUF

Şimdi gelelim “Tasavvuf nedir?” sorusuna.

Tamam, elhamdulillah hepimiz müslümanız, müslüman olduk. Eğer yani bu konferansı bizim bantlardan bir başkası dinlese mesela diyebilir ki ben tamam müslüman değildim ama madem böyleymiş. Profesör böyle söylüyor, hoca böyle söylüyor, tamam ben de müslüman oldum, İslâm’ı kabul ettim.

Tasavvuf ne oluyor yani İslâm’ı anladık da tasavvuf ne oluyor?

Bir. İkincisi;

Bütün müslümanların hepsi niçin tasavvufa sarılmıyor?

Yani bir kısmı tasavvuf erbabı da neden öteki müslümanların bir kısmı tasavvufa bağlı değil?

Mühim bir soru bu.

Tasavvufun dinimizdeki yeri nedir?

Çok mühim bir soru.

Bunun için bu aile eğitim tatil kampını düzenleyen kardeşlerimiz [proğramın] içine bu

konuyu koymuşlar. Yani *İslâm'da Tasavvufun Önemi* diye bir konuyu ortaya koymuşlar. Tabii bu, Hocamız bu konuda konuşsun diye kendilerindeki bir merakı, bir isteği sembolize ediyor, bir de konunun popülaritesini gösteriyor, yani herkes tarafından ilgi ile, merakla beklenen bir konu olduğunu gösteriyor.

Tasavvuf nedir?

Tasavvuf Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in zamanında var mıydı, sonradan mı ortaya çıkmıştır, sonradan mı icat edilmiştir, sonradan mı bulunmuştur?

Tasavvuf nedir?

a. **Tasavvuf Hâldir**

Tasavvuf hâl ilmidir. Hâldir, daha doğrusu ilim de değildir de hâldir. Biliyorsunuz bir hâl var, hâl ve gidiş diyoruz, insanın hâli diyoruz. İşte hâli perişan diyoruz, bugün pek halsizim diyoruz. Bir hâl var, bir de bunun karşıtı olan, bunun karşısında olan bir başka kavram, bir başka mefhum var. Ona da kâl diyoruz. Arapçada kâl söz demek. Bir hâl var, bir kâl var. Hâl, kâl.

Allah'ın Kur'ân-ı Kerîm'i var karşımızda, *Fâtîha* ile başlıyor, *Kul eûzu bi-rabbi'n-nâs* ile bitiyor. 114 sûreden, 6236 âyetten müteşekkil Allah'ın kelamı.

Şimdi bunlar nedir?

Ahkamdır ve sözdür.

Kâlellahu teâlâ. “Allahu Teâlâ hazretleri şöyle buyurdu.” diyoruz.

Diyoruz ama Allahu Teâlâ hazretlerinin buyurduğu, *kâlellahu teâlâ* denilen şeylerin ne kadarını insanlar tutuyor?

Ne kadarını hâl edinmiş insanlar kendisine?

Sözden çıkartıp uygulamaya geçirmiş, hâl edinmiş kaç tane insan var?

Hatta müslümanım diyen insanlar, hatta caminin içindeki insanlar... Nüfus kağıdında müslüman, annesi babası müslüman, hatta annesi babası belki hoca veya müftü veya vâiz veya imam veya müezzin...

Yani kaç tanesi Allah'ın *kâlellahu teâlâ* dediğimiz zaman okunan sözlerini benimsemiş, hayatına uygulamış ve hâl haline getirmiş?

Eğer bir insan sözü söylüyor veya dinliyor da yapmıyorsa bu iyi bir şey değil. Dinleyecek, anlayacak, uygulayacak. Yani yapacak, yani hâl haline getirecek.

Tasavvuf hâl ilmidir. İlim de değildir diyoruz çünkü ilim dersek o da söz olarak kalır, havada kalır. Tasavvuf hâldir, yani uygulamadır. İnsanın İslâmî bilgileri hayatında uygulamasıdır. İslâm bir kitap olarak kütüphanelere Kur'ân-ı Kerîm konulsun diye inmemiştir. İslâm yaşanmak içindir. Kur'ân-ı Kerîm ölümlere okunmak için değildir diyor Mehmed Akif. İçindeki ahkamı diriler uygulayın diyerdir. Ölümlerin kitabı değildir, dirilerin kitabıdır diyer.

Ha, işte tasavvuf hâl ilmidir dediğimiz zaman neyi kastediyoruz?

İslâm'ı hayatına sindirip yaşamayı kastediyoruz.

Onun için bu çok önemli, yani İslâm'ı dünya üzerinde birçok kimse biliyor, müslüman olmayanlar da biliyor. Amerika'da da İslâmolog dediğimiz veya oryantalist dediğimiz alimler var. Arapça bilen papazlar var, İslâm ilimleri üzerine doktora yapmış, eser yazmış profesörler var ama gayrimüslim veya papaz.

Bilmek mühim değil.

Bilmek mühim değil, bildiğini hayatına uyguluyor mu?

Yalan söylemenin kötü olduğunu herkes bilir ama yalan söylememek önemli. İyi ahlaklı bir insan olmanın methini herkes yapar ama iyi ahlaklı olmak önemli, davranışlarını iyi ahlak kurallarına uygun yapmak önemli. Uygulamak önemli.

Şimdi biz dün arkadaşımızla konuşuyoruz, diyor ki:

Müslümanlar bazı şeylere çok önem veriyorlar. Mesela selama önem veriyorlar.

es-Selamu aleyküm... es-Selamu aleyküm...

Yani karşılaştıkları zaman selama önem veriyorlar.

Neden?

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* selamın çok sevap olduğunu bildirmiş, kitaplarda çok yazılmış, selama önem veriyorlar. Tamam, basit bir şey.

Namazın önem veriyorlar.

Neden?

Namazın çok önemli olduğu bildirilmiş. Biz de sabah namazından sonra namazın dinin direği olduğunu da söyledik mesela. Sabahleyin de uykumuzu feda ettik, zorlanarak da olsa, gece birde de yatsak, ikide de yatsak kalktık camiye [geldik] namaz kıldık.

Namaz önemli, tamam namazı kılıyorlar ama bunlar kadar önemli olan İslâm'ın başka emirleri var: Dürüst olmak, hak yememek, ah-dine vefalı olmak, sözünde durmak, başka insanların aleyhine olmamak, saatinde bir işi termine, saatine riayet etmek, randevusuna geç kalmamak, üzerine aldığı görevi güzel yapmak, gıybet etmemek, yalan söylememek,

kimsenin kalbini kırmamak, dargın olmamak çok önemli... Bunlar da Allah'ın emri, bunlar da çok önemli.

Mesela bir müslümanın bir müslümana üç günden fazla dargın durması haram.

Haram ne demek?

İçki haram, hırsızlık haram, adam öldürmek haram. Onun gibi bir şey yani.

Dargın durmak haram ama bir sürü dargın insan vardır. Demek ki İslâm'ın emirlerini müslümanlar bile tam uygulamıyor. O zaman tabii yarım müslüman oluyor, dörtte bir müslüman oluyor, onda bir müslüman oluyor. Kusurlu müslüman oluyor.

İşte tasavvuf bir kere hâl ilmidir, bu bir.

İkincisi, tasavvuf İslâm'ın ruhudur, amacıdır. Yani İslâm bir insana geliyor, Kur'ân-ı Kerîm inmiş, Allah emirler buyurmuş, yasaklar yasaklamış. Bunlardan bir sonuç çıkacak, insan eğitilecek, bir iyi müslüman olacak.

Nedir, bu emirlerin altında yatan mâna nedir?

Mesela selamlaşma çok sevap. *es-Selamu aleyküm* diyorsun, sevap kazanıyorsun.

Nedir, selamlaşmanın altındaki amaç nedir?

İşin iç yüzü nedir?

Müslümanın müslümanı tanıması, sevmesidir. Esas olan budur. Yoksa kuru söz değildir. Esas olan müslümanın müslümanı sevmesi, müslümanın müslümanla kardeş olmasıdır.

Onun için Hocamız derdi ki yani şurada bir adam denize düşse, nehre düşse, imdat dese sen de oradan geçerken *es-selamu aleyküm ve rahmetullah* desen yürüsen gitsen olmaz. Yani orada *es-selamu aleyküm*'ün [anlamı] yani ben seni seviyorum, ben sana iyilik yapmak istiyorsamsa ruhu, elini uzatıp onu oradan kurtaracaksın. İp atacaksın, simit atacaksın, kayık tutacaksın, yanına gideceksin kurtaracaksın. İşte İslâm'ın ahkamındaki ana gaye neyse tasavvuf odur. İnsanı o noktaya ulaştırmak, belli bir noktaya ulaştırmak istiyor.

Tasavvuf işin ruhudur, İslâm'ın ruhudur.

Sonra tasavvuf Allah'ın rızasını kazanma yoludur.

Allah kainatın sahibi, bizi yaratmış, bizim Rabbimiz. Yani biz annemizi babamızı seviyoruz, annemiz babamız olduğu için, küçükken bize baktı, üzerimizde hakkı emeği çok, bizi o büyüttü diye.

E Allah?

Yani bir anneyle babayla kıyas etmeyecek kadar, mukayese etmek bile ayıp olur, günah olur. Üzerimizde her şeyimiz Allah'tan. Binâenaleyh annemizi babamızı sevmekten çok çok, mukayese edilmeyecek kadar fazla Allah'ı sevmemiz lazımdır. Anne babaya itaat-ten önce Allah'a itaat etmemiz lazım. Allah'ın rızasını sevgisini dostluğunu kazanmaya çalışmamız lazım.

İşte tasavvuf bunu amaçlayan bir yol. Yani Yaradanına kulun O'nun sevgisini rızasını kazanacak şekilde ne yapması gerektiğini düşünüp öyle kulluk etmesi yoludur.

Tabii Allah kimi sever?

Allah herhalde kendisine karşı geleni, âsi olanı sevmez. Söz dinlemeyeni, günahkarı sevmez.

Kimi sever?

Kendisinin buyruğunu tutanı, emirlerine uyanı, ibadet ve taatlerini yapanı sever. Âsi olanı, emrini çiğneyeni sevmez. Onun için ibadet yapmamız lazım, Allah'ın seveceği işleri yapmamız lazım, sevap kazanmaya çalışmamız lazım.

O halde tasavvuf nedir?

İnsanın sevap kazanma gayreti yoludur. Yani ben sevap kazanacağım, Allah'a itaat edeceğim, Allah'ın rızasını sevgisini kazanacağım yoludur.

Bizim burada tabii pek yaygınlaşmamış ama, ben buraya gelmeden üç dört gün önce Malatya'daydım. Bizim arkadaşlar şöyle oval bir rozet yapmışlar yakalarına takmışlar. Sordum bu ne rozeti diye. Oraya yazmışlar;

b. Tasavvuftaki Parolamız: İlahî Ente Maksûdi ve Rızâke Matlûbî

İlâhî ente maksûdî ve rızâke matlûbî.

Bu bizim tasavvuftaki parolamızdır.

İlâhî. “Ey benim Rabbim!” Ente maksûdî.

“Maksudum, muradım, arzum sensin. Ben seni arzu ediyorum yâ Rabbi!” *Ve rızâke matlûbî.*

“Ve senin rızanı kazanmak istiyorum. Senin sevgini rızanı kazanmak istiyorum, amacım bu.”

Bunu böyle rozet yapmışlar, buraya asmışlar, hoşuma gitti. Malatya’da hepsinin yakasında gördüm gençlerin, cıvıl cıvıl pırıl pırıl delikanlıların yakasında bu var.

İlâhî ente maksûdî ve rızâke matlûbî.

İşte tasavvuf bu yoldur. Yani biz de bir tasavvufî yoluz ya, işte bayrağımız bu.

Evimizde levha yapmışız, yakamıza rozet yapmışız, kafamıza amaç yapmışız, kalbimize nurdan harflerle yazmışız. Gayemiz bu, sevap kazanma yolu.

Arapça şairlerinden birisinin bir dörtlüğü var. Tabii Arapça bilenler için önemli ama güzel bir şeyi açıklıyor, diyor ki şair:

تَعْصِي الْإِلَهِ وَأَنْتَ تَظْهَرُ حُبَّهُ هَذَا لِعَمْرِي
فِي الْقِيَاسِ بَدِيعٌ لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ
إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعٌ

*Ta'si'l-ilâhe ve ente tüzhiru hubbeh,
hâzâ li-amri fi'l-kıyâsi bedî'u.*

*Lev kâne hubbüke sâdıkan le-eta'tehû,
inne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutî'u.*

Ta'si'l-ilâhe ve ente tüzhiru hubbeh.
“Hem Allah’ı seviyorum diyorsun hem de ona âsi oluyorsun.” *Hâzâ li-amri fi'l-kıyâsi bedî'u.*
“Bu mantıkta çok saçma bir şeydir. Hem Allah’ı seviyorum diyorsun hem de ona âsi oluyorsun.” *Lev kâne hubbüke sâdıkan le-eta'tehû.* “Eğer senin Allah’ı sevmen doğru olsaydı Allah’a itaat ederdin, her dediğini aşk ile şevk ile yapardın.” *Inne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutî'u.* “Seven sevdiğine uyar, itaat eder, emrini tutar, buyruğunu tutar.” diyor.

Tabii itaat edeceğiz. Yalnız itaat etmenin tabii ne olduğunu biliyorsunuz.

Türkçe’de günah diyoruz. Günah kelimesi Farsça’dan geçme bir kelime. Arapça’sı peltek s ile *ism*. Yani ad mânasına gelen isim *sin* ile yazılır, bu günah manasına gelen isim peltek s ile yazılır, *ism*. *İsm*, çoğulu *âsâm* gelir, günah demek. Bir de *zenb* [kelimesi vardır], cem’i [çoğulu] *zünûb* gelir. Yani insan ya sevap peşinde koşar, -*sevab* o da peltek s iledir- ya da günahta vaktini geçirir. *Âsim*, günahkâr olur veya *müznib* olur, günahkâr olur.

Tasavvuf sevap işleme yoludur. Allah’ın sevgisini kazanmak için elbette sevaplı işleri yapacak, ibadet edecek, itaat edecek.

c. İbadet Etmenin İncelikleri

Tabii itaat etmek, ibadet etmek güzeldir de bunun da güzel olması için incelikler vardır. Bu inceliklere riayet edilmezse ibadet makbul olmaz. Mesela Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

“Nice Kur’an okuyan insan vardır, sevap kazanamaz, Kur’an ona lanet eder. Kur’an onun hançeresinden daha aşağı kalbine doğru

gitmiyor, Kur'an okuyor dudaklarıyla ama gön-
lünde değil. Kur'an okuyor ama Kur'ân-ı Kerîm
ona lanet eder.”

Neden böyle olur?

Belki Kur'an'ı dilenmek için okuyor. Ca-
mide mendil açıyor önüne, eûzü besmeleyi çe-
kiyor, çok güzel Kur'an okuyor. Okuyor ama
Kur'ân-ı Kerîm ona lanet eder. Der ki:

“Kepaze, kerata beni işte bak kazanca
alet ettin, yaydın mendili Kur'an okuyorsun,
ondan sonra dileniyorsun!”

Demek ki Kur'an okumanın niyeti önemli.

Yine Peygamber Efendimizin hadîs-i
şerîfinden biliyoruz ki;

“Nice oruç tutan insan vardır ki sevap ka-
zanamaz, akşama kârı aç ve susuz kalmaktan
ibarettir, başka bir kârı yok.”

Tabii aç ve susuz kalmak da bir kârdır, vü-
cut biraz zayıflıyor, perhiz yapmış oluyor. O da
bir kârdır ama sevap değildir.

“Nice oruç tutan insan vardır ki akşama
kârı yok, sevabı yok. Aç ve susuz kalmaktan
ibaret.”

Neden?

Biz bunu Ramazan vaazlarımızda hep söyledik. Yani radyoda konuşmalarımızda, dergilerde yazılarımızda söyledik. Orucu tutarken insan orucun sadece aç kalmaktan ibaret olmadığını bilerek tutacak. Oruç sadece midenin orucu değildir. Mide yemek yemekten su içmekten kesildiği gibi, o hususta perhiz yaptığı gibi dilin de orucu vardır. Su ve yemek aslında helal, ekmek helal, su helal ama ekmek yemiyor, suiçmiyor. Dili ile haram şey söylemeyecek.

Yani sen sevap kazanacağım diye helalleri yapmıyorsun, yemiyorsun, haramı niye söylüyorsun?

Niye gıybet ediyorsun, niye küfür söylüyorsun?

Niye başkasını üzecek söz söylüyorsun?

İşte o zaman şeyin [orucun] sevabı gider. Gözün de orucu vardır, göz harama bakmayacak. Göz harama baktığı zaman, o zaman kendisini tutamamış oluyor. Mide kendisini tutuyor, yemeye iştahı var, su içmek isteği var tu-

tuyor kendisini, sevabı kazanıyor ama göz kendisini tutamıyor, harama bakıyor, günaha giriyor.

Demek ki bazı insanlar oruç tutarlar ama sevap kazanamazlar. Bazı insanlar Kur'an okurlar ama sevap kazanamazlar. Bazı insanlar namaz kılarlar, gece kalkarlar, namaz kılarlar ama sevap kazanamazlar.

Neden?

Onda da bir başka bozukluk vardır.

İşte tasavvuf, yapılan ibadetlerin makbul olmasının şartlarını takip ilmidir. Onun için tasavvufa diyorlar ki fıkıh-ı bâtındır. Yani fıkıh-ı zâhir ilmihal kitaplarında yazılan şeydir. İşte geceleyin kalkacaksın, sahur vaktinde yemek yiyeceksin, ondan sonra yemeyeceksin oruca niyet edeceksin. Akşam ezanı okununcaya kadar yemekten içmekten kendini tutacaksın... Orucu öyle yazar. Ama bir de bunun manevî şartları var, ahlakî şartları var. Buna da, manevî şartlarına da fıkıh-ı bâtın deniliyor. Ötekisi fıkıh-ı zâhirse berikisi fıkıh-ı bâtındır. Bütün ibadetler böyledir. Hac böyledir.

Mesela hac hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de buyruluyor ki:

فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ

*Fe-lâ rafese ve lâ füsûka ve lâ cidâle fi'l-hacci.*¹

“Hacda kötü söz söylemek, günahlı işler yapmak yok, mücadele etmek, kavga gürültü yoktur.”

Böyle yaparsa ne olur?

Haccın sevabı kaçar. Haccın makbul bir hac olması elden gider. Cuma namazı kılacak bir insan cuma namazına gitti oturdu, sevap kazanması mümkün ama lağv yaparsa cumanın sevabı gider diyor [hadîs-i şerîfte].

Lağv nedir?

Hutbe esnasında konuşmaktır.

Hutbe esnasında birisi konuşursa sevabı gider, cuma sevabı kalmaz. Yanındaki konuştuğu zaman, “Sus, konuşma, günah.” dese

---

¹ 2/Bakara, 197.

onun da kaçarmış sevabı. O zaman da gidiyor. Demek ki hiç konuşmayacak.

Demek ki cumanın sevabı kaçabiliyor, haccın sevabı kaçabiliyor, namazın sevabı kaçabiliyor, orucun sevabı kaçabiliyor, Kur'an okumanın sevabı kaçabiliyor.

Yani her şeyin, her ibadetin incelikleri var. İşte tasavvuf ibadetlerin makbul olması için inceliklerine riayet etme yoludur, fıkıh-ı bâtındır. Bu bir bakımdan tasavvufu bir de böyle anlatıyorlar.

Tabii ibadeti yapıştaki niyetin halis olması lazım, ihlaslı olması lazım. Allahu Teâlâ hazretleri ibadetlerin ancak ihlaslı olanlarını kabul eder. İhlaslı olmazsa kabul etmez buyuruyor Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz. Binâenaleyh tasavvuf ihlas yoludur, ihlaslı olmak, halis muhlis olma yoludur. İnsanın İslâm'ı bilmesi lazım, bildiğini uygulaması lazım. Uygulamasını da manevi şartlarına riayet ile, ihlasla yapması lazım. İşte tasavvuf bunu böyle sağlıyor. İhlas yoludur.

Sonra tasavvuf sünnet-i seniyyeye uymak, Resûlullah'ın ahlakı ile ahlaklanmak, hâlleri

ile ahvâli ile hallenmek yoludur. Çünkü Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bildiriyor ki;

“Eğer bir insan bid’at ehli ise, yani kendi kafasından ben bir İslâm yaşayacağım diye tutturmuş, uydurma bir takım şeyler yapıyorsa din namına kabul olmaz. Bid’at ehlinin hiçbir şeyi kabul olmaz.”

Dinde esas olan Allah’ın gönderdiği örnek insan Peygamberimiz Muhammed-i Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerine aynen uyumaktır, modeldir o. Ona uymayı Allah bize emrediyor. Binâenaleyh insanın Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e uymadığı zaman, bid’at ehli olduğu zaman, sünnete aykırı olduğu zaman ibadetleri kabul olunmayacağından tasavvuf Peygamber Efendimizin halleri ile hallenmek ve aynen sünnet-i seniyyeye uymak yoludur. Bu bakımdan mesela bizim tek-kemizde ders kitabı olarak, vaaz kitabı olarak hadis kitabı okuruz biz.

Râmûzü’l-ehâdîs kitabını okuruz.

Neden?

Çünkü tasavvuf Peygamber Efendimizin sünnetidir, sünnetini tam yaşama yoludur. Binâenaleyh elbette hadis kitabı okuyacağız ki Peygamber Efendimizin yolundan gidelim. Onun yolunun dışında bir yoldan giderse bid'at yolu olduğu için ibadetler kabul olmayacak.

O bakımdan [tasavvuf] Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimizin sünnetine uyma yoludur.

Sonra Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de bize takva ehli kul olmayı, müttaki kul olmayı tavsiye ediyor.

Müttaki, takva ehli kul demek.

Müttaki kul olmayı tavsiye ediyor, emre-
diyor;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

Yâ eyyühellezîne âmenü't-tekullahe.
“Takva ehli olun, müttaki kul olun.” diye emre-
rediyor.

Kur'ân-ı Kerîm'de bir hikaye, kıssa anlatılır. Âdem *aleyhisselam*'ın Habil ve Kabil adında iki oğlu var. İkisi de kurban sunmuşlar,

birisinin kurbanı kabul olmuş, ötekisinin kurbanı reddedilmiş, kabul olmamış. Orada buyruluyor ki:

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

Innemâ yetekabbellullahu mine'l-müt-takîn.

“Allah takva ehli kulların ibadetlerini kabul eder.”

Yani ibadet yapıyoruz, ibadette ne lazım-mış?

İhlas lazımmış, bir; bir de takva ehli kul olmamız lazımmış.

Takva ne demek?

Takva pek çok âyet-i kerîmede tavsiye ediliyor. O âyet-i kerîmeler çok önemli. Onun için biz Seha Neşriyat arasında takva ile ilgili bir kitap neşrettik. Erzurum'daki bir üniversite hocasının takva konusunda doktora teziydi. O hazırlanmış, öyle bir tez meydana getirmiş, onu neşrettik.

Neden?

Takvayı dervişler öğrensin diye.

Demek ki tasavvuf takvaya riayet yoludur, takva ile hareket etme yoludur çünkü Allah ancak takva ehli olan kulları seviyor.

Bir de, Hz. Ömer *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği sahih bir hadîs-i şerîf var. Cebrail *aleyhisselam* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimize gelmiş;

“İslâm nedir?” diye soruyor.

Peygamber Efendimizin yanına oturmuş. Öteki insanlar da görüyorlar; tertemiz elbiseli, çok güzel yüzlü bir insan şeklinde. Dizi dizine diyecek kadar yakınına oturmuş, diyor ki:

يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ

Yâ Muhammed ahbirnî ani'l-islâm. “Bana İslâm'ın ne olduğunu haber ver.”

Peygamber Efendimiz de İslâm'ın beş şartını sayıyor. Çocuklara öğrettiğimiz beş şartını sayıyor. [O kişi] diyor ki;

“Doğru söyledin.”

Hz. Ömer diyor ki:

“Allah Allah, biz bu adama şaşırdık. Tertemiz elbisesi var, üzerinde hiç toz yok, tertemiz bembeyaz elbisesi var ama bizim Medine’den değil. Medine’den olsa tanırız, zaten küçücük bir yer, Medine’de herkes birbirini tanıyor. Medineli değil. Dışarıdan gelse yolcunun hali böyle temiz elbise olmaz, tozlu topraklı olur, saç baş karışık olur. Üstünde yolculuk emaresi yok, bizim beldeden değil. Çok samimi bir şekilde kalabalığın arasından yürüdü geldi geldi geldi, Peygamber Efendimizin yanına kadar oturdu. Dizi dizine degecek kadar oturdu, senli benli ‘Yâ Resûlallah, bana İslâm nedir anlat.’” diyor.

Herkes şaşıyor çünkü Peygamber Efendimize sevgisinden, saygısından başlarını kaldırıp yüzüne bakamazlardı Peygamber Efendimizin. Peygamber Efendimiz kapıdan mescide gelirdi, herkes böyle baş önde, başını kaldırıp bakamazdı.

Sahabeden rivayet ediliyor diyorlar ki;

“Resûlullah’a saygımızdan, onun heybetinden doya doya yüzüne bakamadık, bakamazdık. Başımızı kaldırıp gözümüzü dikip yüzüne bakamazdık.”

Kimse soru sormazdı Resulullah’a, çekinirlerdi. Hatta derlerdi ki;

“Ya dışarıdan bir taşralı gelse de, bir köylü bedevi, biraz onlar adap bilmez filan, gelse de böyle açıkça senli benli bir şeyler sorsa da biz de dinlesek, bir şeyler öğrensek.” diye birilerinin gelip de bir şeyler sormasını beklerlerdi. Kendileri Resûlullah’ın karşısında konuşamazlardı.

Şimdi geliyor, dizi dizine yakın oturuyor, “İslâm nedir?” [diye] soru soruyor, cevap verince de, “Doğru söyledin.” diyor. Şaşırıyorlar, yahu Resûlullah’ın doğru söylediğini tasdik etmek mühim bir şey, yani doğru söyledin demek, yani ben bu konuyu biliyorum evet sen haklısın, doğru söyledin çok mühim bir şey bu.

Sonra sormuş;

“İman nedir?”

İmanın altı şartı, işte onu söylemiş Peygamber Efendimiz. Ona da “Doğru söyledin!” buyurmuş.

[Hz. Ömer Efendimiz;] “Yine şaşırdık.” diyor.

Sonra sordu ki;

“İhsan nedir?”

İhsan, hüsn kelimesinden geliyor. Arapça’da hüsn güzellik demek. İhsan bir şeyi güzel yapmak demek, mükemmel yapmak, güzel yapmak demek.

“İhsan nedir?” diye sormuş, Peygamber Efendimiz de ona buyurmuş ki:

الْإِحْسَانُ أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ

el-İhsânü en ta’budallahe ke-enneke terâhu.

“İhsan, senin Allah’a sanki Allah’ı görüyormuş gibi ibadet etmendir.”

Görüyor gibi, Allah karşında imiş gibi ibadet etmendir.

فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ

Fe-in lem tekün terâhu fe-innehû yerâke.

“Çünkü her ne kadar sen O’nu göremiyorsan da O seni görüyor.”

Her yerde hâzır ve nâzır, O seni görüyor. Binâenaleyh işte öyle ibadet etmektir. Şimdi bazıları soru sorarlar bize;

“Hocam tasavvuf kelimesi Peygamber Efendimizin zamanında var mıydı?”

d. Tasavvuf Peygamberimiz (sav) Zamanında Var Mıydı?

Peygamber Efendimizin zamanında terminoloji yani terimler, tâbirler, öteki ilimlerde de yoktu. Yani öteki ilimlerin terminolojisi de Peygamber Efendimizin zamanında değil, o ilimlerin teessüs ettiği daha sonraki asırlarda konulmuştur. Kur’ân-ı Kerîm’in terminolojisi başkadır. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimizin terminolojisi başkadır. Ondan sonraki İslâmi ilimler geliştikten sonra o ilimlerin mesleki terminolojisi daha sonradan kurulmuştur, konulmuştur. Şey [Sadece tasavvuf ilmi] değil bütün ilimler daha sonradan tesis edilmiştir.

Resûlullah zamanında tasavvuf var mıydı?

Vardı çünkü Resulullah İslâm'ı yaşıyordu. Hâl ilmi olduğuna göre tasavvuf Resûlullah'ın hâliydi hayatıydı, vardı.

Peki hadîs-i şerîflerde tasavvuf kelimesini kelime olarak arasak karşımıza çıkmaz.

Tasavvuf Kur'ân-ı Kerîm'de ne ile ifade ediliyordu?

Takva ile ifade ediliyordu, müttaki kul olmakla ifade ediliyordu. Peygamber Efendimizin bu son hadîs-i şerîfnde ihsan kelimesi ile yani güzel yapmak, bir şeyi güzel yapmak ihsan kelimesi ile ifade ediliyordu. İhlas kelimesi ile ifade ediliyordu yani o terminoloji ile, o tabirlerle kullanılıyordu.

Binâenaleyh tasavvuf İslâm'ın ruhudur, hâldir, uygulamadır. Sevap kazanmaya yönelmek duygusundan meydana gelmiş bir İslâmi manzaradır. Sünnet-i seniyyeye uyarak, Allah'a ibadet ederek, takva ehli olarak ve Allah'ı görüyormuş gibi ibadet ederek yapma yoludur. Yani terimleri böyle tek tek karşımıza getiriyoruz, sayıyoruz, onlardan manzarayı,

böyle resmi, tabloyu tamamlayarak söylüyoruz.

Tasavvuf tabii böyle ibadeti sevap kazanmak maksadıyla, güzel şartlarla yapmak, İslâm'ın emirlerini kendisine hâl edinmek.

Başka?

Tasavvufun konuları içinde başka nesi var?

Tasavvuf, marifetullah yoludur.

Marifetullah ne demek?

Allah'ı bilmek demek.

Allah'ı bilmek...

Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretleri çok büyük bir kitap yazmıştır, onun *Marifetnâme* isminde çok güzel bir kitabı vardır. *Marifetnâme*, İbrahim Hakkı Erzurumlu hazretlerinin *Marifetname*'si. Onun başında böyle tatlı tatlı bu kitaba niçin *Marifetnâme* ismini verdiğini anlatıyor, diyor ki;

“Allahu Teâlâ hazretleri iki cihanı insanoğlu için yaratmıştır. Hem bu dünya hem âhîret insanoğlu içindir. İnsanoğlunu da kendine güzel ibadet etsinler, kendisini bilsinler diye

yaratmıştır. Marifeti için, kendisini bilmeleri için yaratmıştır. O halde marifetullah en büyük gayedir.” diyor.

Hakikaten Kur’ân-ı Kerîm’deki âyet-i kerîmede de buyruluyor ki:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

Ve mâ halaktü’l-cinne ve’l-inse illâ li-ya’bûdûn.

“Ben insanları da görünmez varlıklar olan cinleri de başka bir sebeple yaratmadım, ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.” buyruyor.

Tabii Allahu Teâlâ hazretlerine güzel ibadet etmek için Allah’ı bilip öyle ibadet etmek lazım. Bilmeden olmuyor. Onun için Allah’ı bilmek, marifetullah gerçekten İbrahim Hakkı Erzurumlu’nun dediği gibi hayatın gayesi olmuş oluyor.

Büyüklerimiz demişler ki:

Şemmetün min ma’rifetillah. “Yani insanın şöyle marifetullahtan birazcık bir nasibi olması.”

Bir koklamacık şöyle yani azıdır, koklanacak şey azıdır, yani fazla değildir.

“Yani bir koklanacak kadar bir koku koklama kadar marifetullah.”

Tuvâzi amel's-sakaleyn. “İns ü cinnin bütün ibadetlerinden, amellerinden daha kıymetlidir.”

Marifetullah iksir-i azamdır, azıdır bir şey bile çok kıymetlidir.

Hani dünyanın en kıymetli madeni nedir?

Kimisi altın diyecek, kimisi gümüş diyecek, kimisi platin diyecek tabii bilmiyorum.

Kimisi belki, elmas vesaire filan diye kıymetli taşlar söyler ama herhalde radyoaktif maddeler en pahalısı değil mi?

Yani bir gramı bilmem şu kadar milyon dolar filan. En pahalı.

Tabii marifetullah böyle en kıymetli maldedir, iksir-i azam diyorlar. İnsanın Allah'ı bilmesi ve Allah'ı bilerek ibadet etmesi.

İşte tasavvuf bunu sağlıyor. Yani insanı Allah kendisine ibadet etsin, kendisini bilsin de

kendisine ibadet etsin diye yaratmış. Tasavvuf insana Allah'ı bildirme sanatıdır.

Eşrefoğlu Rûmî hazretlerinin *Müzekki'n-nüfûs* diye güzel bir kitabı var. Eşrefoğlu Rûmî büyük alim, Mısır'da filan okumuş, Şam'da okumuş. Arapçası filan iyi, İslâmi ilimleri çok iyi hazmetmiş, tasavvufta çok ileri mertebeye gitmiş bir insan. Diyor ki:

“Şeyhlerin iki vazifesi vardır. Birisi Allah'ın kullarına Allah'ı sevdirmek, ikincisi Allah'a kullarını sevdirmek.”

İki taraflı sevgi yani kullar Allah'ı sevsinler diye onu sağlayacak şeyh efendi. Kulların Allah'ı sevmesini sağlayacak. İkincisi de Allah'ın kulları sevmesini sağlayacak. Şeyh efendilerin iki vazifesi vardır; birisi kullar Allah'ı nasıl sevecek onu öğretecek, ikincisi Allah kulları nasıl sevecek, Allah'a kulları sevdirecek. Diyor ki;

“Tamam, kullara Allah'ı sevdirmek kolay, anlatırsın anlatırsın, bak bu nimetleri Allah veriyor sana, seni yaratan Allah, sağlık veren Allah, göz veren Allah, akıl veren Allah. Çiçek-

leri açtıran Allah, güllere bu kokuları veren Allah. Yaratan, ayı güneşi döndüren, mevsimleri döndüren Allah. Anlatırsın, şairane anlatırsın, güzel anlatırsın, adam Allah'ı sever.”

İranlı bir şair vardı, *A Literary History of Persia* isimli kitapta okudum, bir kaside yazmış, yani netice itibariyle şiir yazmış. Allah'la ilgili Farsça bir kaside yazmış, Avrupalı bir alim o şiiri okumuş müslüman olmuş. Yani şeyin gücüne bak, şairin duygularının gücüne bak. Yani bir şiirden okuyunca çarpılıyor adam, hayran kalıyor, mest oluyor, müslüman oluyor.

Tamam anlatırsın, böyle eğer anlatım gücün varsa, lirizmin varsa, şiiriyet varsa, duygusallık varsa şeyinde çok akıllıca anlatırsan Mevlana hazretleri gibi, Yunus Emre gibi anlatırsın, sevdirebilirsin, kullar Allah'a aşık olur.

Tamam, bunu sağlarsın ama Allah'a ne yapacaksın da kulları sevdireceksin?

Ne yapabilirsin yani?

Allah'a ne yapabilirsin ki Allah kulları sevsin?

Ha, onun da yolu şudur diyor Eşrefoğlu
Rûmî:

“Kulları Resûlullah’ın yolunda yürüttürür-
sün, Resûlullah’ın sünnetine uygun yaşattırır-
sın, o yaşamı öğretirsin o zaman Allah kullarını
sever.”

Nereden biliyoruz bunu?

Kur’ân-ı Kerîm’den biliyoruz. Kur’ân-ı
Kerîm’de:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ

*Kul in küntüm tuhibûnallahe fe’t-tebi’ûnî
yuhbibkümüllahu.* “Eğer siz Allah’ı seviyorum
diyorsanız Resûlullah’a tâbi olun, Hz. Muham-
med’i dinleyin, emrine uyun, sünnetine tâbi
olun; Allah da sizi sevsin.” buyurmuş Allah.

Demek ki Allah’ın sevmesinin yolu
Resûlullah’a uymaktır ve sünnet-i seniyye yo-
lunda gitmektir.

Şeyhler bunu yapacak, yani müritleri öyle
terbiye edecek ki kendi kafasından bir şeyler
yapmayacak, kendi kafasından onlara abuk sa-
buk şeyler söylemeyecek. Şimdi duyuyoruz

böyle bazı bu işleri takliden yapan insanlar işi şeye dökmüşler; gidiyormuş kadın erkek neyse, adama ziyarete gidiyormuş, bir havuza sokuyormuş çıkartıyormuş filan, “İşte temizlendin!”

E yok ki Peygamber Efendimiz zamanında böyle bir şey.

Bir buhurdan yakıyormuş, bir tütsü etrafında dolaştırıyormuş. Üflüyormuş, şey yapıyormuş yani bir takım seremoniler uyduruyor filan.

Öyle şey yok! Yani Peygamber Efendimizin sünnet-i seniyyesine uyunca Allah seviyor, âyet-i kerîme böyle buyuruyor.

Tasavvuf bu.

Tabii Allah’ın bir kulu sevmesi de kolay bir iş değil, uzun çalışma gerektiriyor. Tasavvuf bu çalışmaları yapıyor ama bu çalışmalar uzun bir çalışma. Bir hoşuma giden şiir var, eğer bilmiyorsanız siz de yazın. Diyor ki şair, bu çok büyük evliyaullahtan mübarek zattır. Şemseddîn-i Sivâsî derler. Diyor ki:

*Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr
olmadan*

*Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür nûr ol-
madan*

Sür çıkar ağyârı dilden tâ tecelli ede Hak

*Padişah konmaz sarâyâ hane mâmur ol-
madan*

Biraz açıklayalım bu şiiri, dersin çeşnesi
de biraz edebiyata dönsün. Diyor ki:

*Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr
olmadan.*

“İnsanlar Allah'a kavuşamaz, Allah'ın sev-
gili kulu olamaz, evliya olamaz, cümleden
uzaklaşmadıktan sonra.”

Yani başka sevgilerden gönlünü kurtarıp,
başkalardan, masivallah diyoruz başka şey-
lere, uzaklaşmadan, -*dûr olmak* uzaklaşmak
demek- Allah'a yaklaşılmaz. Onlarla oyalanır-
ken Allah'a yaklaşılmaz. Onlardan uzaklaşa-
cak.

*Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr
olmadan.*

Dûr olmak, uzak olmak.

Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür nûr olmadan.

“İnsanın kalbinde, gönlünde ilahî hazine açılmaz, hazinenin kapıları veya hazine sandığının kapağı kilidi açılmaz.”

Ne zaman açılır?

Tâ ki pür nûr olmadan. “Nur dolu bir hale gelmeden insanın gönlünde kenz açılmaz.”

Tabii burada bir söze işaret ediliyor. Allah Teâlâ hazretleri bir hadîs-i kutsîde buyurmuş ki:

كُنْتُ كَنْزًا مَخْفِيًّا فَأَرَدْتُ أَنْ أُعْرَفَ فَخَلَقْتُ
الْخَلْقَ لِيَعْرِفُونِي

Küntü kenzen mahfiyyen. “Ben gizli bir hazineydim.” *Fe-eradtü en u’rafe.* “Bilinmeyi murat ettim, bilineyim tanınayım diye istedim.” *Fe-halaktü’l-halka.* “Mahlukatı yarattım.” *Li-ya’rifûnî.* “Beni bilsinler diye.”

Yani Allahu Teâlâ hazretleri insanların hazineye rağbetini biliyor, böyle emir buyurmuş,

böyle ifade buyurmuş: “Ben gizli bir hazineydim...”

Herkes hazine arar ya, hani biz de bahçemizi kazarken bir yol bulsak, merdivenlerden insek, bir demirkapı çıksa karşımıza, gıcır gıcır o kapıyı zorlasak açsak, hazine ile karşılaşsak, oh yerlere yatarız sevincimizden, ne kadar hoşumuza gider. Tamam.

Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür nûr olmadan.

“İnsanın kalbi nur dolmadıkça, pür nur olmadıkça hazine açılmaz.”

Yani hazine nedir?

Allah bilgisi. Allah’a kavuşmak, Allah’ı bilmek, Allah’a ermek. Allah’a ermek insanın kalbi pür nur olmayınca olmaz.

Vâsıl olmaz kimse Hakk’a cümlenden dûr olmadan

Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür nûr olmadan

Çok güzel söylüyor. Öteki mısraları daha da hoşuma gidiyor.

Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecelli ede Hak.

Ağyâr, Allah'tan gayrı şeyler. İnsan işte neyi seviyor, dünyada neyi istiyorsa, neyin peşinde koşmuşsa, neye ihtiras duyuyorsa, neyi elde etmeye çalışıyorsa öteki küçük gayeler, basit gayeler, dünyevî gayeler, fani şeyler...

Sür çıkar ağyârı dilden

Dîl, gönül demek.

“Gönlünden Allah'tan gayri olan şeyleri sil çıkar, sür at dışarıya.”

Gönlünde onlar olmasın. Gönlünde mal sevgisi olmasın, gönlünde hırs olmasın, gönlünde bir takım başka arzular olmasın.

Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecelli ede Hak

Padişah konmaz sarâya, hâne mâmur olmadan.

“Padişah gelip de bir insana o ev güzel değilse misafir olmaz.”

Pâdişah konmaz sarâya, hâne mâmur olmadan.

Çok güzel!..

Tabii bu adamlar, bu mübarekler evliyaulah oldukları için, Allah şefaathine erdirsin, yaşadıkları için, bu işin nereden gelip nereden başlayıp bittiğini bildikleri için böyle diyorlar.

Vâsıl olmaz kimse Hakk'a cümleden dûr olmadan.

Kenz açılmaz şol gönülde tâ ki pür nûr olmadan.

Sür çıkar ağyârı dilden, tâ tecelli ede Hak.

Padişah konmaz sarâyâ, hâne mâmur olmadan.

Çok güzel bir şey!

İşte hanenin mâmur olması, insanın gönlünün tertemiz olması tasavvufun işidir. Yani gönül tertemiz olacak, içi tertemiz olacak ki Allahu Teâlâ hazretleri insanın gönlüne tecelli etsin, kişi Allah'a kavuşsun, Allah'ın marifetullahına ersin, Allah'ın istediği sevdiği bir kul haline gelsin.

Muhterem kardeşlerim!

Bu önemli bir şey, tabii bu böyle durup dururken olmuyor. Birtakım çalışmalar yaparak

oluyor, çalışmadan olmuyor. Çalışmadan yerin altından maden çıkmıyor, çalışmadan insana maaş vermiyorlar, çalışmadan sınıf geçilmiyor. Zor yani insanın bir tahsilini düşünün, kaç senesi böyle geçiyor. Küçükken başlıyor işe, delikanlı oluyor, hatta evlendikten sonra bile devam ediyor.

İşte bu padişahın saraya gelip misafir olabilecek hale gelmesi için, sarayın güzel olması için, mâmur olması için, pür nur olması için birtakım çalışmalar yapmak gerekiyor.

Tasavvuf işte bunu sağlayan yol. Bunu sağlamaya çalışıyor.

Neden?

Tasavvuf marifetullahın en kıymetli şey olduğunu, iksir-i azam olduğunu biliyor. Onu elde etmenin gayreti içinde, onun peşine düşmüş, o yolda yürüyor.

Bunun için ne lazım?

e. İnsanın Kalbini Kötü Duygulardan Arındırması

İnsanın kalbini tasfiye etmesi lazım yani ağyarı sürüp çıkarması lazım kalpten. Sonra

ahlakını güzelleştirmesi lazım, kalbinde kötü duyguların kalmaması lazım.

Kötü duygular nelerdir?

Kindir, hasettir, kibirdir, kendini beğenmektir. İnsanın içinde böyle bin bir çeşit duygular var; insanı çirkin insan yapan, nefret edilen insan yapan, başka insanların kalbini kırıcı işler yaptırtan bir takım şeyler var. Onları tabii atmak lazım, kalbi temizlemek lazım, yerine güzel ahlakı getirip koymak lazım. Halim selim olması lazım, cömert olması lazım, sevecen olması lazım, iyiliksever olması lazım, merhametli olması lazım, mütevazi olması lazım filan. İşte bu da bir takım şeylerin temizlenmesi, bir takım şeylerin kazanılması bir çalışmayı gerektiriyor.

Tasavvuf bunu sağlayan yoldur aynı zamanda. Tasavvufun ne olduğunun sorularını soruyoruz cevaplarını şey yapıyoruz. İşte tasavvuf bu işle meşgul olur.

Derviş niçin tekkeye gidiyor?

Derviş ne için şeyh efendinin dediği şeyleri yapıyor?

Derviş niçin halvete giriyor?

Derviş niçin şöyle yapıyor, böyle yapıyor?

İşte bundan dolayı.

İki yol, tasavvuf bunun için iki yolu kullanıyor.

Bir, tezkiye-i nefis yolu.

İnsanın biliyorsunuz nefsi var, insanın içinde nefs-i emmâresi var. İnsanın bu nefsi kuvvetli bir varlıktır. İnsanın içinde nefs-i emmâresi insana hakimdir. Birçok insana hakimdir, birçok insana kötü işlerin nefs-i emmâresi yaptırır. İçki içirtir, yanlış yollara saptırtır, tembellik yaptırır, daha başka şeyler vesaire vesaire hep nefs-i emmâresi. Nefsi, içi, canı.

Canım çekti diyor, canım istedi ondan yaptım diyor.

Kalkar karşı tarafın ensesine bir tokat patlatır.

Niye?

Canım istedi.

E ne diye vurdun, yazık değil mi?

Canım istedi.

Yani insanın bu canı istemesi çok fena bir şey.

Canı güzel şeyi isterse iyi de başkasına zararlı bir şey isterse ne olacak bu adam?

Bunun canına bir dur demek lazım değil mi?

Bunun nefesine bir filan gerekmez mi, yaptırtmayacak bir şey?

Bunu dışarıdan bir kimse engelleyemiyor. Ya kanunlar ceza koyuyor; hırsızlık yaparsan [cezası var.] Evet başkasının elmasını canın çekti, elini uzattın koparttın ama polis görse ceza yazıyor.

Ben şuradan kestirmeden gideyim, şu arabaları sollayayım, onlar beklesinler ben işime varayım.

İyi ama polis yakalarsa ceza yazıyor.

Yani ya cezalarla bunu sağlıyorlar ya da cezanın işlemediği, başkasının görmediği bir yerde insan [suç işliyor. İşte bu yüzden] insanın kendisinin nefsinin terbiye edilmesi lazım. İşte bu nefis terbiyesi çok önemli.

Onun için Kur'ân-ı Kerîm'de buyrulmuş ki:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّيْهَا

Kad eflaha men zekkâhâ ve kad hâbe men dessâhâ.

“Kim nefsinı terbiye ederse felah bulacak; kim nefsinı terbiye edemezse perişan olacak, mahvolacak, zarara uğrayacak.”

Yani insanın kendi kendini terbiye etmesi çok önemli.

Terbiyenin yeri ve yönü, metodu nerede?

Tasavvufta.

Kendi kendimizi terbiye etmek, vicdanımızı terbiye etmek, egomuzu terbiye etmek ve kendimizi iyi, böyle bir ahlaka başkalarının haklarına saygılı, olgun bir insan haline getirmek. Bu bir eğitim. Bu zalim nefis bu eğitimi kendi başına yapmaz. Onun için derviş şeyhin huzuruna gidiyor, şeyh onu terbiyeye alıyor. Hatta onu bir odaya kapatıyor, ona 40 gün eğitim uyguluyor. Sen gir bakalım buraya diyor, az yemek yediriyor. Gündüzleri oruç tutturuyor, az uyku uyutturuyor, başkalarıyla konuşturtmuyor ve zikirle meşgul ediyor, bir eğitim

geçiriyor. O eğitimin içinde kişi az yemek yediği için, zikirle kuvvet bulduğu için, bu manevi eğitimi yaptığı için kendisini yeren bir insan haline geliyor.

Mesela bu Eşrefoğlu Rûmî çoluk çocuğu ile kalkmış Suriye'deki Hama şehrine gitmiş. Kendisi zaten alim, fazıl bir insan ama o büyük bir zât olduğu için Sadeddîn-i Hamavî hazretlerini ziyarete gitmiş. O da onu almış, hoş geldin evladım çok güzel filan, gir bakalım halvete demiş, bunu halvete sokmuş. Halvet 40 gündür. 40 gün sokmuş bunu caminin kuytu bir hücre-sine. 40 gün ibadet etmiş. Çoluk çocuk dışarıda tabii, bakıyorlar, neyse ama çoluk çocuktan uzak 40 gün eğitim görmüş, ibadet etmiş filan. 40 günden sonra çıkmış.

40 günlük bir ibadet Kur'ân-ı Kerîm'de de var. Musa *aleyhisselam* Tur Dağı'na gitmiş, 40 gün orada münâcâta bulunduktan sonra vahiyler gelmiş kendisine. Hadîs-i şerîflerde de var; "Kim 40 gün Allah'a ibadete yönelir, kendisini adarsa, tahsis ederse, gönlünden diline hikmet pınarları açılır, akmaya başlar." diye yani çok iyi bir insan olur diye bildiriliyor.

40 gün sonra çıkmış Şeyh efendinin huzuruna gelmiş. Şeyh efendi bakmış, maşallah çok iyi olmuş, yaramış sana halvet, hadi evladım bir kere daha gir demiş. 40 gün daha, etti 80 gün. Bir ay kolay geçmez, bir gün kolay geçmez, insanın dizleri acır. Çok kolay bir Şey değil. 80 gün sonra çıkmış, Şeyhin huzuruna gelmiş. Maşallah çok iyi olmuş, çok nurlanmışsın evladım, hadi bir daha gir. 120 gn.

Kaç ay eder?

Dört ay.

Dört ay devamlı eğitim. Ondan sonra icazet vermiş. Bakmış ki kendisine hakim olmayı öğrendi. Yani sadece bu Kung Fu filmlerinde görüyor millet, bunun Őeyini bilmiyor. Yani eskilerin filmi çekilmediği için bilmiyor ama ecdadımız hep bu eğitimi görmüş. Hepsi yapmış, bu eğitimden geçmiş. Bugün de var bu eğitimden geçmiş insanlar. İnsan o zaman kendisine hakim oluyor.

Şeyh efendinin birisi oturuyormuş böyle, müritleri de karşısında. Kapıdan birisi girmiş rap rap rap rap, gelmiş önüne bir kağıt. Okumuş kağıdı Şeyh efendi;

“Evladım olmaz bu.” demiş.

Ne yazıyorsa orada, olmaz bu evladım demiş, olacak şey değil. Ne istiyorsa artık bilmiyorum.

Adam böyle ayakta şeyh efendinin başında;

“Bu olacak! Mutlaka olacak bu!” demiş.

“Evladım olmaz!”

“Mutlaka olacak!” deyince tabii müritler yerinde böyle duramayacak duruma gelmişler, şeyhin gözünün içine bakıyorlar. Adamı alaşağı edecekler tepeleyecekler, “Terbiyesiz, sen ne baskı yapıyorsun şeyhimize ne zorluyorsun?” filan diye pataklayacaklar.

Şöyle şeyh efendi bir müddet gözlerini kapatmış, tefekkür etmiş. Sakin bir şekilde şöyle derin nefes almış, demiş ki:

“Sabreden sevap kazandı, nefesine hakim olamayan imtihanı kaybetti.”

Yani bakın kendisine birisi hakaret ediyor, zorbalık yapıyor. Kendisinden yaşça küçük, mecbur olmadığı bir şey yaptırmaya çalışıyor ama kendisini tutuyor, sinirlenmiyor.

Bu insanın kendine hakim olması, parlamaması bir eğitim sonunda oluyor bu. Nefsine hakim olmak Allah'ın yardımıyla oluyor. Bunun için işte metotlar var. Tasavvuf bu metotları kullanıyor, insanı olgun bir insan yapıyor. Yunus Emre böyle, Niyazi Mısrî böyle, İbrahim Hakkı Erzurumlu hazretleri böyle. Sadeddîn-i Hamavî hazretleri böyle, Eşrefoğlu Rûmî hazretleri böyle. Bu eğitimden geçtikten sonra başka türlü bir insan oluyor insan.

Mesela Eşrefoğlu Rûmî'nin güzel şiiri var. İlahi, belki bestesini de biliyorsunuz. Diyor ki:

Ey Allah'ım beni senden ayırma

Beni senin cemalinden ayırma

Balığın canı su içre dirilir

İlahi balığı gölden ayırma

“Ben senin aşkınla suyun içindeki balık gibi memnunum, aşkının deryasında tatlı tatlı yaşıyorum. Balık sudan çıktığı zaman çırpırır, ölür. Beni bu deryadan çıkartma ya Rabbi. Beni senden ayırma, beni senin aşkından, şevkinden ayırma!” diye yani böyle şiir. Yani böyle şiir söylüyor.

Bu aşk yani Yunus'taki aşk, Mevlana'daki aşk, bu Eşrefoğlu Rûmî hazretlerindeki aşk, bütün öteki büyük zâtlardaki aşk işte bu çalışmalarla oluyor, tasavvuf bu şeyi, marifetullah ve muhabbetullahı, Allah sevgisini ve Allah aşkını meydana getiriyor.

[Tasavvufun iki terbiye metodu var demiştik;] bir, nefsini tazyik altında tutarak; iki, ruhu takviye ederek.

Ruhu zikirle takviye ediyor, tefekkürle takviye ediyor, ibadetle takviye ediyor, halvetle uzletle takviye ediyor. Yani Allah'ın kendisine sevap vermesini sağlayacak şeyleri yapıyor yapıyor, Allah'tan sevap geliyor, birikiyor. Nefsinin de kötülük yapmasını engelleyecek şeyler yapıyor yapıyor, nefsi de kötülük yapmıyor. Kötülük yapılmıyor, iyilik en yüksek mertebede yapılıyor ve sonunda murada erişiyor. İşte o zaman kenz açılıyor, yani hazinenin kapıları açılıyor, o zaman insan değişik bir insan oluyor.

f. Tasavvuf İslami İlimlerin En Yüksekidir

Tasavvuf işte bu!

Bu olduğu için tasavvuf İslâmî ilimlerin en âlîsidir, en yüksekidir.

Biliyorsunuz İslâmî ilimleri eskiler ikiye ayırmışlar: Âlet ilimleri, yüksek ilimler. Ulûm-i âliye, alet ilimleri. Âlet kelimesinden, ulûm-i âliye, alet ilimleri, ötekiler ulûm-i âliye, yüksek, âlî ilimler.

Âlî ilimlerin, yüksek ilimlerin en yükseği tasavvuftur.

Neden?

Allah'ın sevgisini öğretiyor müride, Allah'a güzel ibadet etmeyi öğretiyor, Allah'ın rızasını kazanma yolu. Onun için İslâmî ilimlerin en yükseğidir.

Tasavvuf bizim ecdadımızın, bizim milli terbiyemizin, kültürümüzün temel taşıdır. Biz bugün farkında değiliz, tasavvufun dedelerimize verdiği ahlak bize aile terbiyesi olarak, örf olarak girmiştir, biz onunla yaşıyoruz. Biz mesela farkına varmadan arkadaşımıza candan

arkadaşlık yaparız. Avrupalı bu arkadaşlığı bilmez. Komşumuza candan komşuluk, dostluk yaparız. Avrupalı bunu bilmez, anlamaz. Biz kesemizden parayı çıkartırız, ben vereceğim ben vereceğim diye birbirimizle kavga ederiz, almanlar babasına fatura çıkartır. Ziyafeti çeker, ziyafetin altında, tabağın altında fatura çıkar, faturayı babası öder. Yani Alman usulü diyor.

Bizim usulümüz, bizim arkadaşlığa bakışımız başkadır. Halbuki o yapmadı, kabahati ben yaptım der, arkadaşın hatırı için hapse girer. Arkadaşının üç tane çocuğu vardır, bir cahillik yapmıştır. Kendisi bekardır. Şimdi bu üç çocuk babası hapse girse, o çocuklar perişan olacaktır. “Tamam bu suçu ben işledim.” der, hakim ona cezayı yazar, hapse girer. Bunu Avrupalı anlamaz, yapmaz.

Bizim bir arkadaşımız vardı, çok iyi bir arkadaş. Babası da çok iyi bir subaymış, adı da Mert Mehmet’miş. Mert Mehmet Albay filan olmuş, bu Kenan Evren’in filan sınıf arkadaşymış. Böyle Kenan Evren onunla şakalaşmış yani sevgi gösterirmiş. Böyle çok iyi bir insanmış.

Neden bu adı almış?

Silahı temizlerken namluda kurşun kalmış, kurşun bu adamın bacağına patlamış. Daha teğmenken bu Mert Mehmet'in bacağına kurşun gelmiş. Tabii yaralandı, askeri okulda, talime filan çıkamıyor. Ne olacak, mecburen revire gitmiş.

Ne oldu bu?

Kurşun yarası.

Kim sıktı sana bu kurşunu?

Söylese öteki arkadaş askerlikten atılacak, söylememiş. Zorlamışlar söylememiş, bağışlamışlar söylememiş, tazyik etmişler söylememiş. Demişler ki rütbeni indiririz söylememiş, okuldan atarız, söylememiş.

Tabii bir taraftan tehdit ediyor ama yukarıdakiler de bir taraftan da bu adamın mertliğini anlıyorlar. Netice itibariyle mertlikten, faziletten onlar da anlıyorlar. Nihayet bunu bir rütbe tenzil etmişler ama askerlikten atmamışlar. Ama o söylememiş.

Söylememiş bir rütbe inmiş ama ömrü boyunca alnında pırl pırl bir şeref levhası, Mert

Mehmet olarak yaşamış. Bu bizim ahlakımızdır. Bu ahlak nereden gelmiştir diye kimse sormaz. Ama ben sormuşumdur, araştırmışumdur, bizim bütün böyle güzel ahlakımız mertçe.

Mesela bir kadın, hani kadınlardan da misal olsun, hanımlar da beyler de dinleyicimiz. Bir yatalak insana yıllarca bakar. Avrupalı bunu yapmaz. Altını temizler, çamaşırlarını yıkar. Ah demez, gık demez. Hatta fakir bir şeye bakar, mahallesindeki fakir bir kadına bakar.

Neden?

Allah rızası için, sevap kazanayım diye koşturur.

Benim rahmetli annem yedi çocuklu. Tabii en küçük kardeşimiz doğdu. Hepimiz böyle sıra sıra do re mi fa sol la si do... bir sürü çocuk. Yedinci çocuk doğdu, annem lohusa yatıyor. Şeyh efendinin hanımını geldi, hizmet etti evde.

Şeyh efendinin hanımını, yüksek mertebeli bir kadın bu. Yani Allah razı olsun, yüksek mertebeli bir kadın. Hizmetçilik yapabilecek bir kadın değil.

Ne yapabilirdi?

Para verirdi, bir hizmetçi gönderirdi, o yapardı.

Hayır, kendisi geldi bezleri yıkadı, yemek yaptı, bulaşıkları yıkadı.

Neden?

Faziletten.

İşte tasavvufi terbiyeler. Bu tasavvufi terbiyeler bizim ahlakımıza böyle intikal etmiştir, biz ondan farklı insanız, biz ondan mert insanız. Avustralya'dan Çanakkale'ye gelmiş herif, benim dedelerimi öldürmüş, akrabamı öldürmüş. Yaralandığı zaman sırtımıza almışız, hastaneye götürmüşüz. Bir kurşun sıkmamışız kafasına.

Bu neden?

Harp başka.

Su içerken dokunmayız. Avcılıkta töre vardır, av dalda dururken kurşun atılmaz.

Neden?

Uçsun, bir şans tanıyor. Uçurtulur, havada vurulması avcılık töresi böyledir.

İşte buna benzer ahlak. Yani bu ahlakın kaynağı bizim kültürümüzde tasavvuftur. İnce ince böyle işlenmiştir, bu ahlaka göre yetişmiştir. Binâenaleyh kültür tarihimizde de çok önemli yeri vardır.

Muhterem kardeşlerim!

Ben biraz bana 10.30 dan bire kadar iki buçuk saat bir vakit yazıldı diye biraz da malzememi uzun tuttum ama çok önemli bir konuda kısa kessem önemi anlaşılmaz diye de biraz yorulsanız da not alırsınız [diye düşündüm]. Hani bazen hocalar iki dersi birleştirirler, teneffüs yaptırmazlar, iki derslik bir şey olur. Onun için bunların böyle sonuna yaklaştım.

Hayatı yaşıyoruz, ölüp gideceğiz, bu hayat bir imtihandır biliyoruz bunu. Bu imtihanı başarılı geçirmek lazım. Gaflette olmamak lazım, uyanık olmak lazım.

İşte tasavvuf uyanıklık yoludur, hayatı gafletle geçirmemek yoludur. Çünkü imtihanı bir kaybettin mi ikinci imtihan yoktur. Hadi bakalım yeniden sen bebek ol, dünyaya seni

yeniden gönderelim, ikinci bir defa yaşa. Öyle şey yok.

Çiller'in kocası kendisini Rus Çarı sanıyormuş. Ben önceden Rus Çarı'ydım, şimdi Çiller'in kocası olarak geldim diye laf söylüyor.

Öyle şey yok. İnsan bir defa gelir. Her insanın bir ruhu vardır. Bu dünyada işlediklerinden dolayı âhirette ya cennete girecek ya cehenneme atılacak. Başka şey yok, imtihan bir tane.

İbrahim b. Edhem biliyorsunuz Belh padişahıymış da ondan sonra tasavvuf yoluna girmiş. Av avlanmak için atına binmiş. Atını böyle dıgıdık dıgıdık dıgıdık sürerken, atının eyerinin [kaşından ses geliyor.] Atın binilen yerine eyer deniliyor. Eyerin de ön tarafta arka tarafta bir şey bağlamak için filan iki çıkıntısı vardır, buna eyerin kaşı derler. Eyerin kaşından *intebih intebih, intebih intebih, intebih intebih,...* diye ses geliyormuş. Arapça *intebih*, uyan demek. Gafletten uyan, gafletten uyan, *intebih intebih...* diye atı sürdükçe böyle kulağına ses öyle gelmiş.

Tabii o sesi öyle duyurtan Allah.

Yani öyle ses gelmiş. Ondan sonra bir geyik görmüş, onun peşine düşmüş. Okunu germiş böyle kovalıyor. Bir taraftan ses geliyor *intebih intebih, intebih intebih,...* Geyik kaçıyor kaçıyor, bir yerde durmuş, dönmüş. Geyik ama ona söz söylemiş. Bu bir menkıbe ama güzel. Geyik İbrahim b. Edhem'e demiş ki:

E li-zâlike hulikte em bi-zâlike ümirte.

“Sen bu iş için mi yaratıldın İbrahim b. Edhem, yoksa Allah sana Kur'an'da bunu mu emretti? Başka işin yok mu senin, böyle boş boş vakit geçirmek için, bunun için mi yaratıldın? Senin hayatının gayesi bu mu, sen bu işle mi emrolundun?” demiş, o zaman aklı başından gitmiş.

Böyle şeyler tabii ya manevî bir şey oluyor da oluyor. Allah rahmet eylesin, benim bir eniştem vardı. Yani annem vefat etti, babam ikinci bir hanım aldı. Onun kız kardeşinin beyi, enişte. Yani tam akrabamız değil ama işte böyle sonradan eniştemiz oldu. Yani üvey teyzemizin beyi eniştem çok iyi bir insan, melek gibi bir insandı. Çok böyle sakın sakın konuşurdu, yumuşak huyluydu, tatlı dilliydi.

Diyor ki;

“Ben çok iyi avcıydım, tüfeği elime aldım mı bir atışta havada uçan kuşu vururdum. Çok iyi avcıydım.”

Avcılıktan vazgeçmiş. Kendisi anlatıyor bana, rahmetli kendisi anlattı olayı. Şimdi diyor;

“Edremit’te bir büyük kiraz ağacı vardı. Elimde tüfek av ararken baktım, kiraz ağacının üstünde güzel tüylü bir kuş duruyor. Böyle nişan almış bir kurşun atmış veya bir saçma atmış neyse, çiftenin bir tetiğine dokunmuş, kuş orada duruyor.”

Halbuki hani bilmece sorarlar çocuklara;

“Bir ağaçta 10 tane kuş var, bir çifte attım, bir tanesini vurdum ağaçta kaç tane kaldı?”

Çocuklar hemen dokuz tane der.

Hayır dokuz tane değil, hiç birisi kalmadı. Çünkü güm sesini duyunca hepsi uçtular gittiler. Bir tanesini vurdun, aslında hiçbirisi kalmadı.

Şimdi bu güm diye atmış, kuş olduğu yerde duruyor. Kendisi iyi nişancı, duran kuşu değil uçan kuşu vuruyor ama kuş olduğu yerde duruyor. Ondan sonra, “Allah Allah!” demiş, ikinci tetiğe asılmış.

Yani tekrar nişan almış, ikinci tetiğe asılmış.

“Kuş böyle daldan bir kalktı” diyor, “Kanatlarını açtı kocaman bir şey oldu, benim üstüme doğru bir geldi böyle. Böyle bir açtı, ben onun korkusundan güp yere düştüm, bayıldım.” diyor.

Bayılmış. Ayıldıktan sonra avcılığı bırakmış.

Tabii bunu doktorlar izahını nasıl yaparlar bilmem ama o bizim enişte bunu böyle güzelce anlattı. Ya psikolojik bir şey, ya hayal gördü ya da neyse artık bunun bir izahı var ama o onu böyle görmüş bu olayı. Böyle bu gibi şeyler olur.

Ben burada şunu anlatmak istiyorum;

“İnsanoğlu niye yaratılmış, insanoğlunun buradaki görevi ne?”

Mühim olan bunu iyi tespit etmek, bu hususta doğru çalışmak. Bunu tespit edemez de ömrünü yanlış geçirirse bu işin bir daha düzenleme ihtimali yok, bitti. Öldüğü zaman bitti. Bir insan öldü mü onun kıyameti kopmuştur, artık başka kıyameti beklemesinler lüzum yoktur.

İşte tasavvuf uyanıklık yoludur, ciddiyet yoludur, hayatı gafletle geçirmemek yoludur, ömür sermayesini heba etmemek yoludur, fırsatları kaçırmamak yoludur. Tasavvuf budur.

Hülasa olarak söylemek gerekirse tasavvuf evliya olmak yoludur.

Tabii evliyaya Allah'ın iki cihanda ikramı vardır. Hadîs-i şerîfte bildiriliyor ki:

“Allah bir kulu sevdi mi onun gören gözü olur, işiten kulağı olur, söyleyen dili olur, tutan eli olur, yürüyen ayağı olur.”

Yani her şeyi olağanüstü yapar o insan. Keramet dediğimiz olaylar oluyor ve bunlar var. Ben biliyorum, olduğunu biliyorum. Belki siz de biliyorsunuz, belki siz de gördünüz bazıları. Allah dünyada keramet verir, âhirette de cenneti verir. Allah'ın sevgili kulu oldu mu

bir insan, evliyası oldu mu dünyada keramet verir, âhirette de cennetini nasip eder ki cennetin tarifine kelimeler yetmez, diller tarif edemez. Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği kimsenin hayaline girmeyen nice nice hayırlara insan nail olur.

Onun için tasavvuf yolu İslâm'da değil, her şeyde her bakımdan hayatımızda en önemli yoldur, en mühim yoldur ve mutlaka bir insanın aklı başındaysa, bu sayılan güzel şeyleri elde etmeyi istiyorsa mutlaka tasavvuf yolunda olması lazım. Mutlaka tasavvufi bir hayatı sürmesi lazım, mutlaka ehl-i tasavvuf-tan olması lazım, mutlaka bu eğitimleri geçi-rip de bu güzel sonuca ulaşması lazım.

İşte İslâm'da tasavvufun yeri ve önemi budur.

Tabii ben sizi biraz fazla tuttuğum için endişeliyim. Daha başka bir şeyleri de anlatmak lazım. Yani insan Allah'ın sevgili kulu olunca neler olduğunu bilsinler diye Allah'ın sevgili kullarının hayatlarından örnekler anlatmak lazım. Onların nelere mazhar olduğunu nasıl

tatlı bir hayatlarının olduğunu insanın görmesi lazım.

Biraz daha bir derste cenneti anlatmakla ilgili bir ders yapmak, hadîs-i şerîflerden, âyet-i kerîmelerden cenneti güzelce anlatmak lazım ki o yüce gaye için insanlar biraz aşka şevke gelsinler.

Evet, Allahu Teâlâ hazretleri cümlemizi işi lafta bırakan, laf ebesi ama elinden iş çıkmayan, palavracı bir insan durumuna düşürmesin. Sözüünü uygulayan, kâlini hâle döndüren iyi halli bir müslüman olmayı, ibadetleri böyle Allah'a ibadet ederek, çok güzel sevaplar kazanarak, ihlas ve takva ile Peygamber Efendimizin sünnetine uygun olarak, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek, Allah'ı da kendisi görüyormuşçasına ibadetleri güzel yapmayı, böylece Allah'a ibadeti marifetullahı ererek, aşkullahı muhabbetullahı gönlünde hasıl ederek, yani gönlünde kenz-i mahfîyi, gizli hazinayı bularak yapmayı nasip etsin. Kalbini ağyardan temizleyip güzel şeylerle süsleyip Allah'ın nazargahı olmaya, Allah'ın tecelligahı olmaya layık hale getiren kamil insanlardan olmayı Allah cümlemize nasip eylesin. Bu en

yüksek ilmi en güzel tarzda öğrenmeyi ve hayatımıza uygulamayı, hayatımızı uyanıklıkla geçirmeyi, gafletle geçirmemeyi nasip eylesin. Sevdiği kullarından eylesin.

Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de buyruluyor ki:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ

E lâ inne evliyaullah lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.

“Allah’ın sevgili kulları evliyasına korku da yoktur âhirette, o cehennem veya sıkıntılar veya bir takım cezalar...” *Lâ havfün aleyhim.* “Hiçbir korku yoktur.” *Ve lâ hüm yahzenûn.* “Onlar mahzunluk da çekmeyecekler.”

Allah’ın nimetine mazhar olacaklar, cennetine girecekler, Cemalini görecekler. Peygamber-i Zîşânımıza komşu olacaklar. Böylece sonsuz saadete nail olacaklardır.

Allah bizi onlardan eylesin, Allah hepinizden razı olsun.

Şimdi bazı sorular geldi.

Tabii bu soruların cevabını verelim mi veremeyelim mi?

Bunları isterseniz ben şahsen yorulduum, siz de yorulmuş olduğunuzu tahmin ediyorum. Bu soruları ben okuyayım, akşam bir sohbet babımız olacak, sohbet bölümünde bu sorulardan cevapları verelim. Siz de dinç olun ben de dinç olayım, böylece akşamki şeyimizi güzelce geçirmiş olalım diye düşünüyorum.

Güzel sorular var, uzun sorular var. Biz bu soruların cevabına girdiğimiz zaman zamanı taşıracamız. Sabrınızı da taşıırsak yerlere dökülürse belki Berybüy Gord [Bergby Gård = Dağköyü Bahçesi] yöneticileri kızarlar. Sabırları yerlere taşırmayalım. Her şey tadınca kalsın, akşam konuşalım.

Allah hepinizden razı olsun.

es-Selamu aleyküm ve rahmetullahi ve berekatüh.

Başka sorular varsa onları da sonradan aklınıza geldikçe ilave edebilirsiniz. Kadınlara akşam sohbetimiz olacakmış, erkeklere da yarın sabah. Ben onun hülasasını inşallah sağ olursam yaparım.

Allah razı olsun.

es-Selamu aleyküm ve rahmetullah.

Demek ki gidiliyor, çıkış yerinden itibaren buradaki mesafeyi ölçmüş Bilal hoca, seferilik olmadı diyor. Hâlbuki arkadaşlarımız burası 110-120 kilometre uzakta diye otobüste size burası seferilik mesafesidir diye söylemişler ama Bilal hoca olmadı diyor. Bilal hocaya göre bu işi olmamış çünkü son evlerden bu tarafa 90 kilometreden az oluyormuş, seferi mesafesi değilmiş. Onun için Stockholmlü kardeşlerimiz burada iki rekat kılmayacaklar. Dört rekatlık namazları, dört rekat olarak kılacaklar.

Öğlen kaç rekat?

Dört rekat.

İkinci kaç rekat?

Dört rekat.

Yatsı kaç rekat?

Dört rekat.

Ama uzaktan gelenler, Münih'ten, Danimarka'dan gelenler, bizim gibi Türkiye'den gelenler biz iki kılacağız. Biz iki kılacağız da

Stockholmlü kardeşlerimiz burada seferi değil-
lermiş, bunu bilsinler dört kılsınlar.

E peki şimdi akşam biz ne yapalım?

Yatsıyı geldik burada iki kıldık derlerse, Allah bilmeden yapılan şeyi affeder, onu bir ara dört rekât ödeyiversinler. Allah belki o iki rekâtlarını da kabul eder ama eksiklik olmasın, dört rekât olarak ödeyiversinler. Burada zaten akşam geldik buraya. Mesele değil üç kılınıyor. İkindiye önceden kılmışlardı. Yatsı namazını ödeyiverirler. Bundan sonra da dört rekatlı namazları dört kılarlar.

Bunu unutmayın, bunu hatırlatmamızı istediler.

Allah hepinizden razı olsun, ibadetlerinizi kabul etsin. Cennetiyle cemaliyle cümlelerinizi müşerref eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28 Zilka'de 1415 / 27.04.1995

[Bütün KONFERANSLAR'a PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)